

Stanowisko Zarządu Związku Miast Polskich w sprawie stanu epidemii CoViD 19

Nadzwyczajne posiedzenie Zarządu Związku w sprawie stanu zagrożenia epidemicznego odbyło się 17 marca 2020 r. w trybie **telekonferencji**, z udziałem 29 członków i 12 innych osób.

Zarząd Związku rozpatrzył problemy zgłoszone przez poszczególne miasta i na tej podstawie przedkłada Rządowi pakiet działań antykrzysowych, których przeprowadzenie usprawni pracę urzędów i miejskich jednostek organizacyjnych oraz funkcjonowanie społeczności lokalnych.

Pragniemy podkreślić, że samorządy gminne w Polsce realizują ponad połowę zadań i obowiązków publicznych, w tym bezpośrednio świadczenia na rzecz obywateli, które muszą być wykonywane w sposób ciągły, gdyż zaspokajają ich egzystencjalne potrzeby.

Do niniejszego stanowiska załączamy otrzymane z miast szczegółowe opinie i uwagi, na podstawie których sformułowaliśmy poniższe postulaty i propozycje.

1. Zadaniem samorządów gminnych, które ma charakter państwowy, jest zapewnienie organizacji wyborów i referendum. **W obecnych warunkach**, które kształtują zarówno regulacje ustawy z dnia 2 marca 2020 r. i rozporządzeń wykonawczych, jak również zachowania i postawy poszczególnych osób, które - odpowiadając na apele m.in. rządu - unikają ryzyka zarażenia koronowirusem, **przygotowanie i przeprowadzenie jakichkolwiek głosowań powszechnych w trybie określonym przez Kodeks wyborczy albo przepisy o referendach jest niemożliwe**. Zwracamy uwagę na obowiązki, które wynikają z przepisów prawa i muszą być realizowane zgodnie z ustalonym kalendarzem, to znaczy na wiele tygodni przed wyznaczoną datą wyborów lub referendum.
2. Niektóre przepisy zawarte w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. (Dz.U. 2020 r., poz. 374), wymagają zmian i uzupełnień, związanych z koniecznością pilnej realizacji zadań wynikających ze stanu zagrożenia epidemicznego. Wnosimy o dokonanie następujących **zmian w ustawie**:
 - a) uzupełnienie **ustawy o finansach publicznych** o przepis przejściowy, umożliwiający organowi wykonawczemu JST **dokonywanie niezbędnych zmian w budżecie JST**, w brzmieniu: *„W przypadku stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, zarząd jednostki samorządu terytorialnego może dokonywać zmian w uchwale budżetowej, zastrzeżonych do kompetencji organu stanowiącego jednostki, uwzględniając wysokość oraz rodzaj koniecznego wsparcia dla zadań wynikających ze stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii i bieżącego wykonania dochodów i wydatków budżetu tej jednostki.”*;
 - b) uzupełnienie **ustawy o finansach publicznych** o przepis przejściowy, **umożliwiający szybkie korzystanie z rezerwy celowej**, w brzmieniu: *„W przypadku stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, w celu realizacji zadań związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem CoViD-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, przepisu art. 259 ust. 2 i 3 nie stosuje się.”*
3. Zgodnie z zapowiedziami, a także licznymi postulatami, ustawa z dnia 2 marca 2020 r. wymaga **uzupełnień**, które umożliwią usankcjonowanie działań proponowanych w celu ułatwienia obywatelom przetrwania okresu zagrożenia epidemicznego. Najważniejsze z nich dotyczą:
 - a) **terminów** załatwiania setek tysięcy spraw urzędowych, **wynikających z kodeksu postępowania administracyjnego i ordynacji podatkowej**;
 - b) **innych terminów wynikających z obowiązującego prawa** w tym zwłaszcza obligujących samorządy do sporządzania sprawozdań, prowadzenia konsultacji itp. Dotyczy to m.in.:
 - zmiany terminów określonych w § 34 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego (wydłużenie o co najmniej 90 dni);
 - zmiany terminów składania i zatwierdzania sprawozdań z wykonania budżetu JST, określonych w ustawie o finansach publicznych (art. 265, 266, 267 i 270) o co najmniej 60 dni po ustaniu obowiązywania przepisów dotyczących stanu epidemii;
 - zawieszenia przepisów dotyczących budżetów obywatelskich w roku 2020.
4. Znacznemu pogorszeniu ulega **kondycja finansowa samorządów**, zakłócona od początku roku z powodu ubiegłorocznych zmian ustawowych w podatku PIT, która w tej chwili jest dodatkowo zagrożona ze względu na spodziewane opóźnienia w płatnościach podatków i opłat lokalnych oraz dalsze zmniejszenie wpływów z PIT i CIT. **W zakresie finansów JST** postulujemy:

- a) wprowadzenie części rekompensującej subwencji ogólnej, pokrywającej ubytki w dochodach własnych JST, spowodowanych następstwami epidemii;
 - b) zawieszenie na dwa lata wpłat JST do budżetu państwa, o których mowa w art. 29 ust 1, art. 30 ust. 1 i art. 70a ust 1 ufp (w ramach systemu wyrównawczego);
 - c) zawieszenie na 2 lata działania przepisów art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych.
5. Domagamy się, **by krajowy pakiet wsparcia nie ingerował w podatki i opłaty lokalne**, gdyż są one **w zakresie kompetencji organów JST**. Organy te pragną same podejmować działania zapewniające osłonę obywateli, zarówno w zakresie ulg, odroczeń i ewentualnych zwolnień, jak i w kwestii odstąpienia od naliczania i poboru odsetek za nieterminowe płatności, spowodowane stanem zagrożenia epidemicznego. Przepisy ogólne powinny **zapewnić samorządom podstawy prawne do takich działań** (np. niepobierania odsetek). W wąskim zakresie są one możliwe na podstawie prawa obowiązującego, jednak musi on być poszerzony.
6. Problemem stało się **zawieszenie działalności organów stanowiących JST** w sytuacji zakazu zebrania i zgromadzeń, a również z powodu powszechnie występujących obaw o zdrowie. Wymaga to pilnego wprowadzenia przepisów umożliwiających wójtom, burmistrzom i prezydentom wykonywanie obowiązków rad, które nie są przez nie realizowane, a także podejmowanie decyzji, do których zwykle potrzebna jest uchwała lub zgoda organu stanowiącego. Proponujemy uzupełnienie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przepis w brzmieniu:
- *„W przypadku braku możliwości zwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego wszystkie sprawy należące do właściwości organu stanowiącego przejmują organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego.”*
7. Spowolnienie gospodarcze obejmuje także gospodarkę komunalną, która jest ważną częścią gospodarki kraju. Wprowadzany **pakiet osłonowy musi dotyczyć również przedsiębiorstw komunalnych i pracujących dla gmin**, ponieważ podmioty te zapewniają codzienną, bieżącą realizację podstawowych potrzeb ludności (woda, ścieki, ciepło, transport publiczny itp.).
8. Nakładanie dodatkowych obowiązków na jednostki samorządu terytorialnego musi odbywać się w sposób zgodny z prawem oraz – w sytuacjach nadzwyczajnych – zdrowym rozsądkiem. Jeśli przedstawiciele strony rządowej (np. wojewodowie) oczekują od władz lokalnych współdziałania (np. przy organizacji miejsc odbywania kwarantanny), **nie mogą żądać od JST wykonania zadań, które nie mieszczą się w zakresie ich kompetencji ani możliwości** (np. kierowania osób do pracy przy zwalczaniu epidemii w miejscach kwarantanny).
9. Strategiczne znaczenie dla ograniczania skutków wirusa SARS-CoV-2 ma sprawność działania podmiotów leczniczych, w tym samorządowych. W związku z tym zwracamy uwagę na pilną potrzebę zabezpieczenia szpitalom zdecydowanie **większej liczby środków ochrony indywidualnej jednorazowego użycia dla personelu medycznego oraz wyposażenie ich w większą liczbę respiratorów i aparatury diagnostycznej**, pozwalającej na wykonywanie testów na obecność wirusa powodującego CoViD 19. Niezbędne jest wprowadzenie zmian w zasadach kontraktowania świadczeń medycznych, uwzględniających fakt, iż wiele podmiotów leczniczych i osób wykonujących jednoosobowo zawody medyczne, nie z własnej winy nie będzie w stanie realizować umów z NFZ, ponosząc na bieżąco koszty podtrzymywania gotowości do wykonywania świadczeń medycznych.
10. Załączone uwagi i postulaty miast wskazują na liczne **inne problemy prawne i organizacyjne**, związane z realizacją szczegółowych zadań publicznych, które w obecnych warunkach **wymagają wprowadzenia rozwiązań nadzwyczajnych**, zwłaszcza że często **dotyczą ważnych spraw życiowych naszych mieszkańców** (uczniów, rodziców, osób niepełnosprawnych, samotnych itp.).

Za Zarząd

(-) Zygmunt Frankiewicz
PREZES ZWIĄZKU